

بازدید هیأت قضائی ایران

از

کشور تونس

کشور جمهوری تونس در شمال آفریقا، در کنار دریای مدیترانه با مساحت تقریبی ۱۵۶،۰۰۰ کیلومتر مربع و جمعیت در حدود ۵ میلیون نفر قرار گرفته و پایتخت آن شهر تونس میباشد و در نواحی سرسبز آب و هوای مدیترانه‌ای دارد.

تونس از نظر جغرافیائی بوسیله رشته کوههای اطلس یدو قسمت شمالی و جنوبی تقسیم شده، قسمت شمالی قل Tell که بمقدار کافی در آن باران می‌بارد و دارای اراضی حاصلخیز است. - قسمت جنوبی استپ eStepp و باران آن کم و منطقه خشک تونس را تشکیل میدهد.

مهمترین منبع درآمد تونس محصولات کشاورزی آنست که از آنها گندم، زیتون و خرما را میتوان نام برد.

دامداری این کشور پیشرفته است بطوریکه پرورش گاو در ناحیه قل و گوسفند و بز در ناحیه استپ مورد توجه میباشد و نیز شکار قسمت مهمی از درآمد تونس را دربر می‌گیرد علاوه تونس دارای معادن فوسفات غنی است و با اندازه نیاز خود نفت هم دارد.

صنعت توریست درین کشور مورد توجه واقع شده و اینک تونس برای پذیرائی سیاحان ۶۴،۰۰۰ تخت دارد و با توجه باینکه تونس کشور کشاورزی و دامداری است میتواند در جلب سیاحان با کشورهای اسپانیا و ایتالیا رقابت کند و همه ساله سیاحان بیشتری را بخود جلب نماید.

یکی از بزرگترین مظاهر تمدن و فرهنگ ملی ما مناسبات دیرینه و پیوندی است که همواره باکشورها و ملت‌های دیگر جهان داشته‌ایم و این روابط نه تنها در زمینه‌های سیاسی و امور عمومی بسط و گسترش داشته بلکه از این حد متعارف فراتر رفته و در جمع شئون انسانی نظیر امور فرهنگی و علمی و ادبی و مسائل اجتماعی و بطور کلی در هر امری که باسعادت بشری ارتباط داشته اثرات تاریخی گرانبهایی را از خود باقی گذاشته است. کتاب آسمانی ما قرآن مجید در زمینه روابط انسانها با یکدیگر و سیروسفر و باصطلاح سیر آفاق و انفس چنین میفرماید (فلولا نفرمن کل فرقة منهم طائفة لیقفهوا فی الدین) ۱ بدین معنی که خداوند انسانها را هدایت میفرماید که چرا برای کسب فضائل دینی به سفر نمیروند. همچنین امیرمؤمنان علی علیه السلام میفرماید:

تغرب عن الاوطان فی طلب العلی
و سافر ففی الاسفار خمس فوائد

۱) قرآن کریم - سورة التوبة، آیه ۱۲۳

تفرج هم و اکتساب معیشت و علم و آداب و صحبت ماجد

به پیروی از این تعالیم آسمانی و فرهنگ باستانی، ایرانیان همواره کوشش خستگی ناپذیر و سعی مستمر بکار برده‌اند که به احوال و اوضاع مردم جهان آشنائی داشته و در پرتو این جهان بینی، هم تمدن و فرهنگ خود را برای اعتلاء بشریت در اختیار همه مردم جهان قرار دهند و هم از، تجربیات و دست‌آوردهای مفید ملل دیگر برای ترقی جامعه بشری استفاده کنند. بایک چنین اعتقادی است که ما در طول دو هزار و پانصد سال شاهنشاهی ایران، با مردم جهان که بقول ناصر خسرو حکیم ایرانی (خلق جهان یکسره نهال خدایند) دست دوستی و مودت و تعاون و همکاری داده‌ایم که مظهر همه آن اعتقادات سیاست مستقل ملی ایران، در این دوران درخشان اصل تعاون و همکاریهای بین‌المللی است که اعلیحضرت همایون شاهنشاه بارها لزوم توجه دقیق به آنرا برای سعادت جامعه بشری اعلام فرموده‌اند.

اینجانب بمناسبت خدمات خود در زمینه امور حقوقی و عشق به تحصیل و درک معارف و فرهنگ ملت‌ها، تاکنون مسافرتهاى متعدد به کشورهای جهان را داشته‌ام و درباره اکثر آن مسافرتها اقدام به تحریر پاره کتب و درج مقالات یا ایراد سخنانی در مجامع عمومی نموده‌ام و اکنون میخواهم درباره سفر اخیر خود به کشور دوست و برادر تونس مطالبی را که خاطرات این سفر شش‌روزه است بنویسم:

این مسافرت که موجبات آن در پرتو وجود روابط عمیق مودت و برادری فیما بین اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر و حضرت حبیب بورقبیه رئیس‌جمهوری کشور تونس فراهم گردید، سرآغازی چنین داشت که جناب آقای سفیر دولت تونس از جانب دولت متبوع خود از جناب آقای دکتر کیانپور وزیر محترم دادگستری دعوتی بعمل آوردند که معزی‌الیه باتفاق جناب آقای رئیس ارجمند دیوانعالی کشور و اینجانب برای مدت يك هفته بمنظور دیدار از کشور تونس و انعقاد قرارداد همکاری و تعاون قضائی، عازم آن کشور شویم. این هیئت در تاریخ دهم اردیبهشت ماه سال جاری تهران را بقصد تونس ترك نمود و در همان روز وارد کشور تونس شدیم. مهمان‌نوازی و پذیرایی‌هایی که از طرف حضرت رئیس‌جمهوری تونس و ملت تونس و نخست‌وزیر و اولیاء آن دولت و مخصوصاً جناب وزیر دادگستری آن کشور، از هیئت بعمل آمد زائدالوصف است زیرا امروز در ظل عنایات خداوندی و در پرتو رهبریهای خردمندانه شاهنشاه آریامهر کشور و ملت ما در جمیع شئون بشری در عرصه گیتی سربلند و مباحی است و افکار بلند و علائق دوستی شاهنشاه ما با عموم پادشاهان و رؤساء کشورهای صلحدوست جهان، ملت ایرانرا در چشم مردم شریف و نجیب جهان بطور افتخارآمیزی عزیز و محترم ساخته است. کوتاه سخن اینکه جناب وزیر دادگستری کشور تونس مدت يك هفته تمام از بام تا شام در طول تمام برنامه‌های مفصلی که برای هیئت تنظیم شده همراه ما بودند، برای استحضار هم‌میهنان عزیزم

بشرح پاره‌ای از مشاهدات و جریان این سفر بطور خیلی مختصر میپردازم:
 ۱- در این سفر حضرت حبیب بورقبیه ریاست جمهوری تونس طبق تشریفات
 خاص اعضاء هیئت را به حضور پذیرفتند و در حالی که در چهره معظمه یکدنیا

احساس برادری و مودت هویدا بود قبل از هرچیز از سلامت ذات اقدس شاهنشاه
 آریامهر استعلام و خاطرات خود را درباره مسافرت به ایران و رهنمودهای شاهنشاه
 در زمینه مسائل مهم بین‌المللی و بسط و تحکیم علائق مودت بین عموم ملل جهان
 و مخصوصاً کشورهای اسلامی شرح دادند و از مناسبات همه‌جانبه بین دولت شاهنشاهی
 ایران و دولت جمهوری تونس تجلیل فراوان فرمودند و ضمن حدود یکساعتی که
 هیئت افتخار حضور ایشانرا داشت جریان مجاهدات خود را برای استقلال کشور
 تونس شرح دادند و عکس‌هایی را که مبین مراحل مختلف زندگی معظمله و مخصوصاً
 زندگی سیاسی و اقدامات آزادیخواهانه ایشان بود نشان داده و خاطرات هر يك را
 به تفصیل بیان کردند و در خاتمه نشان خاص و بسیار مهم کشور تونس را به
 جناب آقای دکتر کیانپور وزیر دادگستری ایران اهداء نمودند.

۲- در این سفر جناب آقای دکتر کیانپور وزیر محترم دادگستری باتفاق سایر
 اعضاء هیئت با جناب آقای نخست‌وزیر کشور تونس نیز ملاقاتی بعمل آوردند و پس
 از مذاکرات مشروحی که درباره اهمیت مناسبات دو کشور بعمل آمد معزای‌الیه سلام
 خاص دوستانه خود را بوسیله جناب آقای دکتر کیانپور به جناب آقای هویدا
 نخست‌وزیر ابلاغ فرمودند.

۳- چون برطبق مکاتباتی که از طرف دولت تونس با وزارت امور خارجه شاهنشاهی بعمل آمده بود موافقت شده بود که قرارداد تعاون و همکاریهای قضائی بین دو دولت منعقد گردد از این رو در وزارت دادگستری تونس جلسه‌ای با حضور جناب آقای دکتر کیانپور وزیر محترم دادگستری و جناب آقای دکتر یگانه و آقای رئیس دیوانعالی کشور و جناب آقای سنندجی سفیر اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر در تونس و جناب آقای دکتر دادگری معاون وزارت دادگستری و اینجانب و همچنین جناب آقای وزیر دادگستری تونس و جناب آقای رئیس دیوانعالی کشور و دادستان کل و رئیس کانون وکلاء دادگستری و عده‌ای از مقامات عالی قضائی دولت تونس تشکیل گردید و طرح اولیه قراردادی که برای تأمین این منظور تهیه شده بود در دو جلسه مورد بررسیهای مقدماتی قرار گرفت و پس از تبادل نظرهای مشروح، ادامه مذاکرات و امضاء قرارداد به جلسه دیگری که در اوائل پائیز سال جاری در تهران تشکیل خواهد شد محول گردید و ضمن مذاکرات همین جلسه بود که جناب آقای دکتر کیانپور وزیر محترم دادگستری از جناب آقای وزیر دادگستری تونس و آقای رئیس دیوانعالی کشور و دادستان کل و رئیس کانون وکلاء تونس دعوت نمودند که برای دیداری از ایران و ادامه مذاکرات مربوط به قرارداد به تهران مسافرت نمایند.

۴- یکی از خاطرات شیرین و ارزنده مسافرت هیئت به تونس مشاهده آثار تاریخی و تمدن باستانی آن کشور و همچنین ترقیاتی است که ملت تونس از برکت فداکاریهای حضرت حبیب‌بورقیبه در راه استقلال آن کشور حاصل نموده است. دریک سفر که بیش از ۳۰۰ کیلومتر از شهر تونس به سمت جنوب آن کشور در معیت جناب آقای وزیر دادگستری تونس طی طریق شد، شاهد تمدن باستانی کشور تونس و آثار دوران امپراطوری رومیها در آن کشور بودیم. در این سیاحت شهر تاریخی قیروان با آثار تاریخی متعدد خود بیش از هرچیز جالب و دیدنی بود همچنین در طول راه چندین شهر و نواحی که از نظر جهانگردی شهرت ویژه داشت و همچنین سواحل زیبای کشور تونس مورد بازدید قرار گرفت و از طرف استانداران و فرمانداران شهرها ابراز نهایت صمیمیت و مهمان‌نوازی بعمل آمد. ضمن همین سفر کوتاه بود که از موزه حضرت حبیب‌بورقیبه که در شهر مولد و منزل شخصی معظم‌له ترتیب داده شده بازدید بعمل آمد و شرح فداکاریهای حضرت بورقیبه در تأمین استقلال کشور توأم با عکس‌های جالب تاریخی ملاحظه گردید.

۵- هیئت دیداری نیز، از وزارت دادگستری و دیوانعالی کشور و سایر محاکم کشور تونس بعمل آورد که بسیار ثمربخش و مفید بود زیرا در این دیدار نحوه دادرسی و سایر آداب قضائی آن کشور مورد بررسی هیئت قرار گرفت و تبادل نظرهایی درباره قوانین دو کشور بعمل آمد. تشکیلات قضائی این کشور شباهت بسیار بتشکیلات قضائی و محاکم کشور فرانسه دارد در تمام بخشهای این کشور دادگاه صلح مرکب از یک قاضی تشکیل است و دادگاههای شهرستان مرکب از سه قاضی و دادگاههای استان متشکل

از ۵ قاضی و دیوان عالی کشور از ۴ قاضی تشکیل شده و با وجود اینکه تمام احکام صادر از دادگاههای این کشور تا مرحله فرجامی قابل اعتراض و رسیدگی است مع الوصف بین ۲ تا ۴ درصد از آراء محاکم بدوی تا مرحله فرجامی را طی مینمایند و نسبت به بقیه محکوم علیهم تسلیم حکم صادر می‌شوند زیرا برای دستگاه قضائی و فرد قضاة احترام خاصی قائل هستند. در کشور تونس وکالت در تمام محاکم و مراحل دادرسی الزامی است.

۶- در اینجا اگر اینجانب بنخواهم که از مهمان نوازیهای ملت تونس و اولیاء آن دولت صحبت کنم قطعاً سخن بدرازا خواهد کشید ولی نمیتوانم این سطور را بدون سپاس از الطاف خاص حضرت رئیس جمهوری و ابراز محبت جناب آقای نخست وزیر تونس و مخصوصاً مهمان نوازیهای مستمر جناب آقای وزیر دادگستری تونس که در تمام مدت همراه ما بودند با تمام برسانم، همچنین از جناب آقای رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل تونس و جناب آقای رئیس کانون وکلاء آن کشور و مخصوصاً از ابراز محبت جناب آقای سفیر دولت تونس مقیم دربار شاهنشاهی که در تهیه مقدمات این سفر صمیمانه مساعی خود را معمول داشته‌اند نهایت تشکر دارم و در خاتمه نهایت تشکر قلبی خود را از شخص جناب آقای سنندجی سفیر شاهنشاه آریامهر در تونس ابراز میدارم. بطوریکه همه ما میدانیم جناب آقای سنندجی که با توشه ارزنده از دانش و معرفت و ادب افتخار سفارت شاهنشاه آریامهر را در تونس دارند از صاحب منصبان صدیق و خدمتگزار وزارت امور خارجه بوده و مساعی معزی‌الیه در طول مدت اقامت هیئت در تونس و مراتب برادری و صفای ایشان شایسته هرگونه تشکر و سپاس است.

جلالی نائینی

ژوئیه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی